

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatalt:
Wokál János könyvkereskedés
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félévre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A magyar kultur-egyletről.

Az általános lelkesedés a folyton növekedő áldozatkészség igazolja, hogy kellő időben és czél-tudatosan lett feltalálva a helyes eszköz, mely a magyarság nagy múltjának szép örökségét megvédi, fenntartja; mely a gyors fejlődés és lázas haladás jelenében egyedül képezheti a verseny kiállításnak biztos alapját, mely szívében, lelkében rendületlen hitet támasszon egy szebb jövő, egy jobb kor iránt. Ez az eszköz a „magyar kultur-egylet”, és a helyes utat, melyen haladni kell, az egylet által kijelölt nemes, humanus irány jelzi.

Egy népnek nemzetiiségét a sajátos nyelv, szokások, jogelvek, erkölcsök és szokások mutatják ki; ezek teremtik lelkében a tipikus felfogást és gondolkodást, ezek lehelnek meggyőződésre, akaratára, tetteire egy — csak életével eltörölhető egyedi karaktert.

A „magyar kultur-egylet” a magyar nemzetiiség fenntartására, megőrzésére, illetve megteremtésére irányuló törekvést tűzött ki feladatául magának; mert intentioja jogos, erkölcsös, és humanus eredményeinek, hatásainak, méltóknak kell lenniök a czélhoz és az eszközökhöz.

A történelem bizonyosságot tesz minden gondolkozó és figyelő elme előtt arról, hogy a népek soha semmit sem öríttek feltékenyebben, mint nemzetiességüket.

Mikor egy-egy tulsulyra jutott zsarnoki hatalom megkísérelt elvenni, elnyomni egy nép nyelvét, melyet a gyermek anyja ajkáról annak esőjka közt tanult és tejével szívott magába, hogy benne életvé és vérévé váljék; mikor egy-egy despota lábával tiporta egy nép jogait, melyeket az idő és ösöktől való öröklés szentté avatott rá nézve; mikor házi szokásai és erkölcsi szentélyébe tört be a durva, kimélytelen erőszak; elkéséredésében vérbe és lángba borította a földet, küzdött éjjel és nappal, szembenézett inkább a sötét arezu halállal, sem mint legdrágább kincsei nélkül élni kívánt volna!

A mely nép megtudta s megtudja őrzni nem-

zetiségét, annak élete van. Ideig-óráig talán önállósága, függetlensége elnyomható, de meg nem semmisíthető, ezek visszavívásának biztosítékát mindig magában hordja; a nemzetiség geniusa összetartást és egyetértést szül, az egyetértés pedig önbizalmat és erőt teremt.

A mi függetlenségünk és önállóságunk biztosítása alig történhetik ma külső eszközökkel: fegyverrel, physicali erővel; nekünk belülről kifelé kell vívnunk a harezot a békés cultura eszközeivel. Az áldozatra kész hazaszeretet, a szünetet nem ismerő munkásság, nemzetiségünkhöz való szívós raszkodás, a tiszta erkölcsök megőrzése tesznek minket erősökké, izmosokká benn. Egy szorgalmas és hazaszerető nép pedig nem lehet szegény: nem fognak tehát hiányozni nála az anyagi eszközök sem, mely külső függetlenségét és szabadságát bármely eshetőségre megvédjék.

A „magyar kultur-egylet” éppen ide törekszik czéljával és eszközeivel: pártolni, megőrizni mindent a mi nemzeti, fejteni és terjeszteni a magyar nyelvet, iskolákat állítani a népszerűsítés előmozdítására, segínyt és támogatást nyújtani a nemzeti szorgalomnak és munkásságnak minden téren és irányban! Ezeknek a humanus törekvéseknek egy hatalmas evolútiót kell eredményezniök, mely nemzetünket a többi szabad, független nemzetek haladó sorába emelje.

Különbösen is, a mit Montesquien „Lecon du droit de la nature et des gens” című művében szépen fejtegeti, nem annyira a háboruban nyert győzelem vagy veszteség esélyei határoznak a népek sorsa felett, mint inkább a szabadság és hazaszeretet érzelmei s a kitartó munkaerő a döntő tényezők.

A „magyar kultur-egylet” eszméje a nemzet öntudatra ébredésének praegnans kifejezése. Ámde az eszme, érvényesítés nélkül füst és pára, eloszlik nyomtalanul. Az igitnek testet kell adnunk, hogy az ige életet adjon nekünk.

Ne legyen e felbuzdulás mulékony szalmaláng, hanem a nemzet szívében támadt örök fényű és melegű nap, melynek áldásait a késő századok nem-

zedékei is hálás emlékezettel érezzék. Vigyázzunk: az eredménynek méltónak kell lennie a kezdethez. A sötét Kárpátoktól a mosolygó Adriáig felhangzott a lelkesedés szava, megdobbant a hazafiai szív, kinyul taz adakozó kéz . . . s már is szép összegek gyűltek össze a nagy oltárára.

Nem félhetni azt a nemzetet, melynek kicsinyenagya így képes lelkesedni és áldozni a jó, tiszta és szent halhatatlan eszméért!

A közművelődési egylet közgyűlése közeledik. Felhívjuk megyénk minden jó érzelmű buzgó fiát és leányát, hogy tömegesen sorakozzanak e nemzeti eszme békés lobogója alá. Alakítsanak mennél több fiókkört vidékenként, községenként. Áldozzák fel mulatságaik jövedelmének egy részét s terjesszék meleg szeretettel, lelkesedéssel ez eszmét a magyarság hazafias érzelmének, gondolkodásának, erkölcesinek nemesbülése, anyagi és szellemi előhaladása érdekében.

Töltse be hiven mindenki azt a kört, mely a nagy munkából neki jut tehetségéhez mérten; akkor az eszme valósul, akkor a négy folyam és hármás bérce hazája nagy, virágzó és boldog leend!

Kámeri.

A közművelődési egylet és népoktatásunk.

II.

Az az egy vigasztal minket, felekezetet, — szomorn vigasztalás, — hogy az államnak is van itt a mi vidékünkön ilyen „minta iskolája.” Egy szalmafedelű ház 2 szobájában — belterületük lehet 8—9 □-öl — tanul 64 tanköteles. S ehez az iskolához már 15 éve megvették a téglát. Remélni lehet, hogy a jövő században fel fog épülni, különösen ha az intéző körök az eddighez hasonló „ügybuzgalmat” fognak kifejtetni.

De már engedelmet kérek: nem jól van ez így! Az országgyűlés közelebről is 500.000 frtot szavazott meg államiskolai épületek emelésére; kevésbé veszélyeztetett helyeken egyre-másra szervezik az állami iskolákat s Alsó-Fehérmegye azon községeiben, melyekben nemzetiségi életkérdés a jó iskola, még remélni sem lehet olyanok felállítását. Nem áldoz a mi jólétünknek sem az állam, sem a társadalom. És, én istenem! mégis mi szegény papok, tanítók, kiknek véres verejtékkel kell megszerezni a minden-

— Megbomlottál-e, vagy elfeledted ki vagyok? te pernahejder, te ebekharminczadjaravaló! Mindjárt meg-lábszizjajzakl . . . te . . . te . . .

A Miska gyerek mégis csak kaczagott. — Mikor pediglen a mester uram dühének tetőpontján utána akart volna kapni, hogy megadja azt, amit ígért, a tükörbe egy futólagos pillantást vetve megállott — majd kővé meredt ijedtében attól a képtől, mi onnan vigyorgott felé, mely különben senki más nem volt, mint a saját uri képe fekete kiadásban, mint akár a szurok. Csak bámult merőn, mint aki nem érti a dolgot; fogait esikorgatva bele-bele vigyorgott annak a másnak fekete arczába, azután meg nekiesve a tiszteletes uram számára szánt mosdóviznek, úgy megmosakodott, mintha az a pofa nem is az övé lett volna, hanem árendába vette volna ki.

A Miska gyerek — lőtávolon kívül helyezve magát — még mindig röhögött, több rendbeli szenvedéseinek kárpótlását találva e jelenetben, melynek előidézője is jómaga volt, behintvén mestere zsebébe egy adag kormot.

Valami következménye a legsötétebb intermezzonak is szokott lenni, (mert hisz' ép azért intermezzo, hogy utána még következék valami). A fentinek is megett a maga szükséges consequentiája, a mennyiben Kondor uram a Miska gyerek elinalása után saját személyes pártfogásába vette a suvixolás feltételeibe örömet beleegyező czipót, mely is, midőn könnyes szemekkel adta tudtul a maga siralmas állapotát, megígértette, hogy gyógykezelés végett a mest' uram „kóródájába” fog tránszportáltatni haladéktalanul. — — —

— Kiváló szeretettel szokták hallgatni a jó falusiak papjaikat minden alkalommal, különösen azonban

TÁRCZA.

Kettő közül melyik?

— Elbeszélés. —
(Folytatás)

Az érintett gyönyörű reggelen fiatal tiszteletesünk felvetvén szeméit, a legelső élő lény, min tekintete megakadt, nem vala más, mint egy kis egér, mely birkatürellemmel rágódott az ágy elé hegyezett cipőn. Ünnepnapi étvágyát úgy ahogy kielégítve a bőjtös eledelből, a lehető legszebb perdüléssel — udvarának kapuján át — nyugalomra tért.

A pap elmosolyogta magát, melyben azonban sokkal több volt a fájdalom, mint az öröm s gondolkozni kezdett azon problematikus helyzet fölött, melybe ez egyedüli jószág siralmas pusztulása által sodortattott.

E fájdalmas mosoly által még érdekesebbé tett arczot egészben véve szépnak lehet nevezni. Szép gesztenyeszín haj, szakál köríté homlokát, állát, melynek színét még jobban kiemelte az arcz szokatlan halványtsága. Dombornu homlokán a néha feltűnő barázdá mély gondolkodásról, ajkai metszése némi határozatlanságról tanuskodnak, mélytűzű barna szemei előre is elarúlják a hivatását érző, ábrándos férfit.

Mielőtt az ért szerencsétlenség feletti elmélkedéseit bevégezhette volna, minden előleges kopogtatás nélkül megnyílik az ajtó s azon át Kondor uram rezes orra to-lakodik be, kisérve a fő többi részei által, nagyon is vigyázva arra, hogy a fül egyik vége valahogy künn ne ma-

radjon, míg végre az egész test belülrerekedve, a szóvivéssel megbízott száj, a legszebb egyházi-stylusban, szólott flyeténképpen:

— Ha jöreggelt kívánásom fölöslegessé nem válna, ugy a legjobbakat kívánni megnem szűnő szolgálja vagyok tiszteletességodnak . . . igen, tiszteletességodnak . . . hogy tetszett az álom édes szenderét érezni az éjjel? Oh a legjobban — azt gondoltam . . . jó egészség, igen . . . ifju vér . . . Hej mikor én is olyan voltam . . . ép' három év, ilyen koromban szerettem meg áldott emlékü Rebimet . . . tudja édes tiszteletes ur, olyan volt, mint egy darab kenyér, csak végefelé itta nagyon a bort — bocsássa meg az isten akárhova jutott. (Itt az ipse elérzékenyült s az ilyen alkalmakkor megfizethetlen szolgálót tevő zsebkendő után nyult, melyet is megtalálván, érzékeny pilláit lehető legveresebbre igyekezett dörzsölni.) Nem méltóztat valamit parancsolni — kérdő megvizsgálatóva — rendeletileg, igen, rendeletileg . . . mert előttem minden parancsa rendelet. Oh én már jártas vagyok mindenféle teendőkbem, legyen az egyházi vagy világi, legyen az én érdekem vagy bárkié . . . vagy ne is szóljon kérem, csak intsen és rendeleti parancsa azonnal teljesül . . . Itt a Miska gyerek is, rnhát kiporolni, czipót tisztítani, mindenre alkalmazható, saját magam neveltem, igen, neveltem . . . Te Miska! Miska! . . .

E hatalmas kiáltásra a jól dressirozott Miska gyerek nem is futott, de repült. Azonban mekkora lón Kondor uram boszusággal vegyes csodálkozása, mikor Miska a ca-thegorice kiadott parancs daczára is csak néz merőn szemei közé s hogy nevetési ingerét elfojtassa, az elnye-lés veszélyének teszi ki „szőrmentes” kalapját.

napi kenyeret, mi a kiknek akkor van prima, mikor a mező megtermi az ő gyümölcsét, mi, a kiknek kinéznek számból az anyyi gonddal megszerzett falást s kiket okos, mivel egyének „ingyenő heréknek” tartanak és neveznek lépten-nyomon, mi, a kik a közügyek szolgálatában állva, nem rendelkezünk elég idővel arra, hogy családunkat halálunk esetére megmentsük a nyomortól, mi, csak mi vagyunk az okai, hogy a nép „eloláhosodik”; nem pedig azok, kiknek mód, eszköz, hatalom van kezükben — a törvényesség határai között maradó — erélyvel, felfelé irányuló kéréssel, valódi s nem reá erőszakolt „ügybuzgalommal” elkövetni minden lehetőt a magyarosítás, az elenyészéstől való megvédést érdekében — oh sokat, nagyon sokat tudnék én elmondani annak bizonyítására, hogy annak a bajnak mi vagyunk az okai, de talán jobb lesz hallgatnom a latin példabeszéd ama szavaira: „exempla sunt odiosa.”

Annai tény, s ezt tessék beismerni, hogy az első sorban a „rosz iskola” az oka. Hogy aztán miért vannak „rosz iskolák”, a melyekben a legjobb tanító sem taníthat jó eredménnyel, a melyek valóságos börtönei a tanköteles gyermekeknek? E kérdésre feleljenek meg az „intéző körök.”

Mindazáltal az iskolákkal csak el lennünk valahogy, ámbar a nélkül, hogy paedagogus lennünk, tudom, hogy azok észszerű építés és berendezés módja, felszerelése nagy befolyást gyakorolhat a tanuló testi és szellemi fejlődésére. De olyan tanítás-mód mellett, a milyen a mi falusi iskoláinkban divik, isten csudája, hogy élünk. A mikor a 6 évet betöltött gyermek iskolába lép, a mi tanítóinknak legelső dolguk megismertetni vele az „i”-t; a helyett, hogy ő igyekezzék fölismerni a gyermek hajlamait, eddigi nevelése fény- és árnyoldalait, ismeretkörét, a helyett, hogy megkedveltetni igyekezzék vele az iskolát. S ez így megy véges-végig. Rágatják vele a betűt, anélkül, hogy adnának valami keveset értelmé fejlesztésére. Megtanítják, hogy „olvas, mint a víz”, s aztán ha kérded tőle, „mit olvastál fiam?” néz és hallgat, de elmondani nem tudja. Iratnak vele egész olvasmányokat, de eszükbe sem jut megvizsgálni, ha valjon helyesen irt-e? Megtanultatják vele az írka hátáról, hogy $2 \times 2 = 4$; de nem veszik azt a fáradságot maguknak, hogy okát megmagyarázzák, hogy miért 4, s miért nem 5? Bemagoltatják vele a földrajz elemeit, s ha nem kérded fölől, egy szót sem tud belőle. Eldaráltatják vele, hogy pld. Nagy-Ényed Alsó-Fehérmegye székhelye, s nevezetes arról meg arról, de ha megkérded, hogy mi az a „székhely”, vagy mi az a „főtanoda”, vagy pld. mi az a „egyetem”, „muzeum”? bizony hiába vársz feleletet. Szavakat, mondatrészeket helyesen hangsúlyozni egyetlen egy sem tud. Írásjegyek helyes használatáról egyetlen egynek sincs fogalma!

Csodálkozhatunk-e ily viszonyok között azon, hogy oly sikertelen a tanítás? Várhatunk-e géptől öntudatos működést? kívánhatjuk-e, hogy az visszaemlékezzék az elvégzett munkára? Hibáztathatjuk-e azt a gyereket, ki kilencz évig tanulta sem tud semmit, mikor őt csak „gépies” munkára szoktatták s a helyett, hogy fejlesztették volna értelmiségét, inkább elölték azt a kicsinyt is, a mivelbirt. Hogyan reméljük, hogy idővel nemesebb érzelmek lobbannak fel szívében, mikor neki soha sem jutott a „meg-elevenítő létekből” csak az „őő betűből?”

Más tantárgyaktól eltekintve, a nemzet multjának megismerése, s ennek alapján a fejlődése iránti érdeklődés felkeltése szempontjából szükséges volna a hazai tör-

ha azok még fiatalok is. Ez esetben az „érdek” először is a női-nemnél ébred fel s a családi „gyöngéd viszony” aztán átülte a jó tatak szívébe is. Ennek a körülménynek köszönheti Hollósy Károly is, mint megválasztott pap, hogy a férfi-nemből is oly számosan lettek hallgatói a mai napon.

Az évek óta elvonultságban élő harang ünnepélyhez méltó hanggal háromszor rezzgett végig a kis község felett. A komoly hangok még el sem hangzottak végképpen, s már is mindenfelől omlott a nép a templom felé. — Itt újra találkozunk mindazokkal, kiket már jól ismerünk amaz emlékezetes vacsora óta. Mindjárt elől Erdősnyé jön leányával, a kis bánatos képu ur társaságában, (ki a papválasztás óta vigasztalhatatlannak tartja magát). — Somory uram eszörtet nyomukban, lábain nyöszörgő kordován esizmáival, (kiről különben „avatott” száj beszél, hogy most is külön akárhány fiatalnál). Karjába csimpajkódva lépdegél mellette leánya Katieza, a használatnak visszaadott bánatos mantillal vállain, nem győzve elegendő megjegyzést tenni az előttük haladó Erdősnyé Juliskára.

— A büszke . . . hogy veti magát . . . pedig nem igen lenne miért . . . azt a rajta levő rongyot is csak isten tudja hogy vehették meg . . . de meg is látszik az ára rajta. — Csak Mózi zsidó mondaná meg, mibe kerül az a mai ebéd is, melyen — mint hallom — a pap is ott lesz . . . hahaha . . .

Még több ily megjegyzés következett, melyeket azonban leírni nincs szándékunk; legfönnb csak azt jegyezhetjük meg, hogy Somory uram is lódtott egyet-kettőt, ki azonfelül még azt is elhatározta, hogy a jövő vasár-

ténelem tanítása. Nem ártana egy kis alkotmánytan sem, hogy legalább annyiról legyen fogalma a népnek, hogy Magyarországnak uralkodója nem császárja, hanem királya, hogy nem a császárnak fizeti az adót, hanem a magyar államnak stb stb. No, hanem ezekről, „nulla questio fiat.” Nem tanítanak bizon a mi iskoláinkban semminemű történelmet.

De én istenem! hogyan taníthasson az, a ki maga sem tud.

Tisztelet a kivételeknek, de tanítóink egy nagy része ebben a szomorú állapotban van. Hivatás és kellő készület nélkül lépett — a nem is annyira tanítói, — mint inkább kántori pályára még abban az időben, mikor a népoktatás ügye felekezettnek és államnak mostoha gyermeke volt. Czélja nem az volt, hogy a népoktatás ügyének legyen napszámosává, hanem az, hogy „mindennapi kenyeret” nyerjen, hogy ezen a sovány kosztos eltengethesse életét egy napról a más napra; vagy pláne, hogy megszabadulhasson az akkor nagyon terhes katonai szolgálatától. S lettek kántor-tanítók abban az időben oly egyének, kiknek más pályára nem termet volna „babért”. Bizony-bizony hiában keresünk az ilyenekben buzgóságot, újszerűséget, igyekezetet, hiában várunk tőlük sikert, jó eredményt.

No de se baj! — fogja mondani valaki, — máskepen lesz ezután; azok a tanítók már a multé, a jövő tanítóit nemzedék segítini fog a bajon: nagyobb készülettel, valódi hivatással, lángoló újszerűséggel lép ki a tanítói pályára, regenerálni fogja a népoktatást, építeni, teremteni fog üdvös hatást a tanügy és a társadalom élet terén; buzgó apostola lesz a magyarosításnak, s minthogy az új kor kívánalmai szerint képzett tanulók már eddig is szép sikereket mutatnak fel e terén.

A nélkül, hogy ez utóbbi állítás kétségbe nem vonható igazságot tagadnám, nem alathatom magam ily szép reményekkel. Nem vagyok pessimista sem a mult eseményeinek megítélésében, sem a jelen viszonyainak mérlegelésében, sem a jövőre irányuló remények táplálásában; de sokkal inkább szeretem az igazságot, semhogy optimista is lehetnék. Ép azért nem alatom magam vérmes reményekkel arra nézve, hogy felekezeti s specialiter falusi oktatásunk a közel jövőben szép sikereket fogna felmutatni. Mi sokkal szegényebbek vagyunk, semhogy külön tanítói állomásokat szervezhessünk, nálunk a tanítónak orgonistának és kántornak is kell lennie. Minthogy pedig az állami tanítói képezésben kevés gondot fordítanak az egyházi ének és orgona tanításra, felekezeti tanítóképezésre vagyunk utalva. Nem tudom, s tehát nem állítom, hogy most is divik-e még e szokás tanítóképezésünkben, mely 8—9 évvel ezelőtt divott. Hallottam, hogy nem változott ott semmi; hogy most is felvesznek abba a középtanoda 3. 2. sőt 1-ső osztályában megbukott gyermekeket. Annyit tudok, hogy ezelőtt 8—9 évvel akárhány ilyent felvettek. No már kérem, remélhetjük-e, hogy az ilyenekből képzett, ügybuzgó, sikeresen működő tanítók legyenek? Bizony azok felvételével — a mellett, hogy törvényteleneket követ el, — nem nagy szolgálatot tesz a képezde igazgatósága sem a felekezettnek, sem a magyar nemzetnek. Nem lesz azokból soha jó népoktanító, hanem igenis lesz robotba dolgozó napszámos, kenyéért és ruháért nékénytelenkedő család, a kire ólom súlylal nehezedik az a példabeszéd: „a kit az istenek gyűlölnék, tanítónak teszik.”

Cseresnyés Ödön.

napra ő fogja megvendégelni a papot, pusztán csak az Erdősnyé trucezára. —

A hallgató közönség már régen ott állt a maga helyén. Az orgona lélekemelő hangjai — vegyülve a hivek ajtatos énekével — régen megkeresték az utat, mely a magas éghöz vezet, mikor tiszteletes Hollósy uram az Ur házába lépett. Minden szem felé volt fordulva s isten bocsás! még a vén asszonyok is rajta felejtették tekintetüket. Komoly méltósággal párosult magatartása mindenki számára a legjobb hatást tette, mit Erdősnyé nem is késett odasugni leányának egy mosoly kíséretében, mi a kis bánatos képu ur szívére legott a fagypontra is alul szállította. Az ünnepély méltóságához legjobban illő beszéd, magasztos jelmondatával senkit sem hagyott ihletetlenül s midőn felhangzott az Üdvözítő eme szava: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, kik meg vagytok fáradva és terhelve és én megnyugtaltak titeket” — mintegy megkönynyebbültlen sohajtott fel annyi reménytelenül dobogó szív s örömkönyvek harmatában furdott annyi szem . . .

— Oh, ha az özvegyek és árvák örömeinek könnyecskéjei megtermékenyíthetnék az eget, ki mondja meg, mennyi áldás hullna vissza a földre?!

Boldog ember te! kinek bűbajos szavára elfelejt a szív hosszú bánatait, az arc — melyre mély barázdákat szántottak az élet küzdelmei — megtanul mosolyogni és a szem a hit világánál meg tudja látni ama bethlemi csillagot, mely a „megváltás” óráját hirdeti . . .

Oh lelki atya, minő szép a te hivatásod!

Erdősnyé, Juliska és Somory Katieza is meg voltak batva s a mennyire lehetett, a „bécsi méz” veszélyeztetése nélkül, hullatták is a megindulás cseppjeit, erős fo-

A „Közművelődési egyesület” mozgalmai megyénkben.

I.

Maros-Ujvár, 1885. auguszt. 7.

Mint a „Közérdek” mult számában jelezve volt, a marosújvári műkedvelők az „erdélyi közművelődési egyesület” javára folyó hó 1-én előadták Csiki „Czifra nyomoruság” ez. 4. felv. színművét. A személy jellemzésben oly kitűnő darabot derekasan oldották meg. A leggyakorlottabb színészek praecitásával alakították. A idő rövidsége miatt részletekbe nem bocsátkozhatok, de vétekezém, ha a legnagyobb elismeréssel nem említeném fel Péterffy Marit (Bella) Bogdánfi Katinkát (Eszter), Lőrincz Julesát (a páratlan Mézesnét), Pásztor Gyulát (Csoma), Boér Janit (Poprádi), Csizsár Árpádot (Mádi Simon), kik szerepeik természetének megfelelőleg remekeltek.

Az előadás tehát kitűnő és élvezetes, a nagyszámú közönség hálás és elismerő volt. Leikes taps és virágzapor övönlött a színpad felé.

Előadás után a műkedvelő urak s egy pár vendég bankettre gyűltek össze T. Schreiberné közkedveltségű vendéglőjében, hol a közművelődési mozgalomra, Juchó bánya-tanácsos pártfogására, Géber Károly és özv. Csizsár Istváné urasszonyra, mint fáradságtalan rendezőkre, a műkedvelő nőkre lelkes pohárköszöntők hangzottak föl. A rendezés érdemét Simon Mendelnek tartjuk főn.

Ugy értesülünk, hogy Vlad Gizella, e kedves kis művésznőnk hosszabb időre körünkből távozik. Távollétét érezni fogjuk. Fogadjuk a kisasszonyt sok szép élvezetes játékaért köszönetünket. Hozza Isten mielőbb körünkbe!

Örvedetes tudomásul hozom, hogy f. hó 2-án az „intézkedő terem”-ben Juchó Ferencz bánya-tanácsos ur lelkes felhívása folytán Maros-Ujvár és vidékéről szép számú közönség tartá meg alakuló gyűlését a közművelődési érdekekben. Az érdeklődők között tiszteltük b. Kemény Endre orsz. képviselő urat is.

A gyűlés, melynek jegyzőkönyvre való vételével Fülel Szántó Lajos r. k. lelkész kéretett fel, nagy lelkesedéssel, beható eszmecserével tartott meg. Kimondatott, hogy az „erdélyi közművelődési egyesület marosújvári-járási vidéki köre” megalakul, élni, munkálni és tenni fog.

Elnökök: Juchó Ferencz, alelnökök: b. Kemény Endre, pénztárnoknak Veróss Gyula, jegyzőnek Fülel Sz. Lajos urak lettek megválasztva. A gyűlés részleteiről, határozatairól jövőben írok. Hallom Gáll Lajos vendéglős is egy a közművelődési egyesület javára czélzó mulatság rendezésén fáradozik. Jól teszi! Mindenkinek részt keresve munkálni kell nemzeti ügyünk érdekében.

Áldott legyen a honfi s honleány

Ki hatni, tenni kíván e hazán!

Zandirhám.

II.

A nagyenyedi járás főköreinek megalakulása.

F. hó 2-án N.-Ényeden. d. u. 4 órakor a megyeháznál gyűltek össze Zeyk Gábor bírtokos meghívására az egyleti tagok. A gyűlés elnöke Zeyk Gábor kéretett fel, a beérkezett gyűjtőívek alapján örvendetes tudomásul vétetett hogy aláírtak mint alapító tagok: 3-an, mint rendes tagok: 42-en s ezenkívül többen adakoztak egyszerű s mindenkorra. A választásra kerülő sor, megválasztottak: elnökké Zeyk Gábor, alelnökké: Szalánczy Lőrincz, jegyzővé: Sándor János; választmányi tagokká: dr. Boér Jenő, Csató Ferencz Imre József, Frits Vilmos, Gruza Domokos, Slákovits

gadást téve lelkekben (nem ugyan az ellenségeskedés megszüntetése vagy a nyomor által kisajított könnyek letörölésére), hanem hogy meg fogják hódítani e férfit magoknak, hisz' mily üdv lesz mellette az élet; — hallani minden percében bűbajos szavait, beszivni a léget, melyben ő lehell, lecsókolni azt a búskomor vonást halovány arczáról, követni lelkének fenköl érzeménnyel — (s aztán feltenni a fejkötőt a megunt pártá helyett, ezt az áldott jószágot, mely alatt „szabadabb” a lélegzés s megszűnik a „hervadás” fonnasztó fualma örökre!) —

Ez általános hatásban osztozkodni akart Kondor uram is, ki megelőzőleg az álmok hónapján járván, egy zsiros harangozó állomás elnyerésén fáradozott, s látván, hogy az urak és hölgyek kendőjükkel alig bírják már felogni hulló könnyeiket, ő is a magáé után nyult s miután testi szemével meggyőződött annak ártalmatlan voltáról, nagy ostentatival kezdte vele törölgetni vizes orra tövének mélyeségei völgyeit s aztán ismét sietett visszatarolni a már megjárt helyre, folyamodványához a legjobban kiállított szegénységi bizonyítványt csatolandó. —

Az istentisztelet bevégeztével a lehető legjobb benyomással távozott ki-ki haza, kivéve azt a kis bánatos képu urat, ki e percében felfogadta, hogy kerülni fogja e helyet, hol annyi boldog arczot látott s a testet fagygyertyaként fogyasztó ábrándozásról lemondva, ábrándjainak központjában ezután csak a „töltött káposztát” tekintendi s szakítva eddigi életével végkép, a költészet rögös pályájára lép . . .

Szegény boldogtalan! —

(Folytatása köv.)

Jácint, Salamon Simon, Miklós, Török Bertalan.

A megyei egyesület a taggyűlések a

annál is inkább, mivel egy tanügyi, mint közglen ébresztése tekintete

A tövisi műkedvelő Sámuel népkertjében a let és az ev. ref. iskola kötött szini előadást re felvonások vigjátéka „H

Nevezett nap regg mi eleinte nagyon leha derék műkedvelőket, ki őt nap alatt készülték s ép azért az elért sike

Nem ezölm felem külön a szereplők jeles és nagyszámú közönség a szerzett élvezetért kü demelték a szereplők. Sándor, Körmeny Kálm László urak, továbbá Bo és Andrásy Róza k. a versenyztek egymással kivétel nélkül megérdé

Köszönet mindnyá mely által elérhetővé más anyagi viszonyok hatott.

Az előadás után hangulatban csak regg

Összes bevétel v kr. Tiszta jövedelem postával a „Közérdek” rendeltetési helyére va művelődési egyesülete

Felülfizetéseket ur 40 kr. Csató Ferenc 60 kr, Fodor János 40 kr, Virág István u

Fogadják e helye köszönetét a műkedve

Értesítés a k

1. Czélja az i szerű kiképzése azon közzgazdaság vagy ipa hivatalok azon ágainál ezen intézetet végzett minősítéséről szóló 1. 2. Az intézet tanintézet azonos sze pesti kereskedelmi al és főrealtanodával s melyek ezen intézete zett növendékek kate egy évi önkéntességr

3. Az intéze kedelmi tanintézet á végzése után az ifjak Azok részére, kik m akarják képezni, a jó évi, de nem kötelező folyamat is végzett kereskedői vagy con a m. kormány gonc kik valamely gymna galatot tettek, vagy k óta a gyakorlati tere meretek elsajátításá lyam nyitattik. —

4. Felvétel oly növendékek véte polgári iskola négy évi beiratások szeptember folyamra szeptembe

5. T a n d i j berben, fele február sági könyvtárdíj. — fizetnek.

Az egy éves fizetnek, mely szint Bővebb értsisi szolgál az igazgatós Kolozsvárt. 18

ve volt, a
ési egyesü-
nyo mo-
zésben oly
korlottabb
sege miatt
ha a leg-
rffy Marit
Julesát (a
Boér Janit-
szerepeik

magyszámu
virágzapor

ar vendég
eségű ven-
chó banya-
r Istvánné
mükedvelő
rendezés

edves kis
Távolletet
elvezetes
korunkba!
2-án az
mcsos ur
szep számu
lodes ér-
nyu Endre

vel Fülel
sedéssel,
hogy az
asi vidéki

temény
k Fülel
szleteiről,
endéglős
multság
t keresve

rhám.

ulása.

gyeházna
el egyleti
el a be-
vétellett
es tagok:
lenkorra.
kék Zeyk
Sándor
Ferencz
la'kovits

geskedés
nyek le-
rfit ma-
hallani
t, mely-
salóvány
szutan
z áldott
szünik

or uram
y zsiros
u, hogy
feltogni
án testi
l, nagy
tövének
i a már
állított

bb be-
banatos
fogja e
laggyu-
ándjai-
tekin-
t rögs

Jácint, Salamon Simon, Mórágyi István, Szász József, Tóth Miklós, Török Bertalan.

A megyei egylet választmányába dr. Boér Jenő, Csató Ferencz, Tóth Miklós választották meg.

A taggyűlések a legteljesebb buzgalommal folynak annál is inkább, mivel e járás szintén nagyban igényli egy tanügyi, mint közgazdasági és magyar hazafias szellem ébresztése tekintetében a megfelelő közreműködést.

III.

Tövis, 1885. auguszt. 3.

A tövisi mükedvelők f. év augusztus hó 2-án Löve Sámuel népkertjében a erdélyi magyar közművelődési egylet és az ev. ref. iskolai tanító javára tánczestéllyel összekötött szini előadást rendezett. Előadatott Hennequin 3 felvonásos vígjátéka „Három kalap.”

Nevezett nap reggelén az ég esatornái megeredek, mi eleinte nagyon lehangolta egy a közönséget, mint a derék mükedvelőket, kik nem kimélve semmi fáradságot, öt nap alatt készültek el ezen kedves darab előadhatására, s ép azért az elért sikerért kétszeres elismerés illeti őket.

Nem czélok felemlíteni, s elismeréssel adózni külön-külön a szereplők jeles alakításáért, tette ezt az igen szép és nagyszámu közönség, mely tapssal s virággal fejezte ki a szerzett élvezetért köszönetét. És ezt méltán meg is érdemelték a szereplők, u. m. Székely Töhötöm, Krengel Sándor, Körmeny Kálmán, Schmotzer Lajos ifj. Székely László urak, továbbá Borza Jenőné urassony, Molnár Róza és Andrásy Róza k. a. Élvezet volt látni, hogy miként versenyeztek egymással a dicsőség koszorúja után, melyet kivétel nélkül megérdemelték s el is nyertek.

Köszönet mindnyájoknak a szives és buzgó fáradságért, mely által elérhetővé tétett, hogy nevezett czélra — a más anyagi viszonyokat tekintve — igen szép összeg jutott.

Az előadás után táncz vette kezdetét, mely vidám hangulatban csak reggeli 4 óráig tartott.

Összes bevétel volt 64 frt 95 kr. Kiadás 32 frt 95 kr. Tiszta jövedelem 32 frt, mely összegnek fele a mai postával a „Közérdek” tek. szerkesztőségéhez beküldetett rendeltetési helyére való szives juttatás végett, mint a közművelődési egyesület illető rész.

Felülfizetéseket szivesek voltak tenni: Zeyk Gábor ur 40 kr, Csató Ferencz ur 1 frt 40 kr, Boér Jenő ur 1 frt 60 kr, Fodor János 40 kr, Salamon Dánielné urasszony 40 kr, Virág István ur 40 kr. Összesen 4 frt 60 kr.

Fogadják e helyen is a szives felülfizetők a legforróbb köszönetét a mükedvelő társaságnak.

Jelenvolt.

Értesítés a kolozsvári felsőbb keresk. iskola felől.

1. Czélja az intézetnek. Tudományos és szak-szerű kiképzése azon ifjaknak, kik a kereskedés, forgalom, közgazdaság vagy iparvállalatok terén, valamint az állami hivatalok azon ágainál ohajtanak alkalmazást nyerni, melyre ezen intézetet végzett ifjakat az 1883. évi, a tisztviselők minősítéséről szóló I. t. cz. illetékeseknek nyilváníta.

2. Az intézet rangja. E felsőbb kereskedelmi tanintézet azonos szervezetű és teljesen egyrangu a budapesti kereskedelmi akadémiával, valamint a főgymnasium és főreáltanodával s mindazon kedvezményekben részesül, melyek ezen intézeteket megilletik, pl. hogy az itt végzett növendékek katonai kötelezettségük kitöltésében az egy évi önkéntességre jogosítva vannak.

3. Az intézet szervezete. a) E felsőbb kereskedelmi tanintézet áll 3 éves tanfolyamból, melynek bevégezése után az ifjak érettségi vizsgálatot tesznek. — b) Azok részére, kik magukat a keleti kereskedelemre is ki akarják képezni, a jövő 188%-ik tanévtől kezdve egy 4-ik évi, de nem kötelező, tanfolyam is nyitattik. A 4-ik évfolyamot is végzett kitünő növendékeknek Romániában kereskedői vagy consularis állásokon leendő elhelyezéséről a m. kormány gondoskodik. — c) Olyan ifjak részére, kik valamely gymnasium vagy reálistólánál érettségi vizsgálatot tettek, vagy kellő előtanulmány mellett hosszabb idő óta a gyakorlati terén működnek, a kereskedelmi szakismeretek elsajátítására egy éves kereskedelmi szaktanfolyam nyitattik. — d) Intézkedések tétettek egy postai és vasuti szaktanfolyam létesítésére, melyekről annak idején külön értesítés fog kiadni.

4. Felvétel és beiratás. A 3 éves tanfolyamra oly növendékek vétettek fel, kik a gymnasium, reál- vagy polgári iskola négy alsó osztályát végezték. A folyó tanévi beiratások szeptember 1—5-ig, az egy éves szaktanfolyamra szeptember 1—10-ig eszközöltek.

5. T a n d i j egy évre 40 frt, melynek fele szeptemberben, fele februárban fizetendő; továbbá évi 2 frt ifjusági könyvtárdij. — Az új tanulók 4 frt beiratási díj is fizetnek.

Az egy éves szaktanfolyam hallgatók 80 frt tandíjt fizetnek, mely szintén két részletben fizetendő.

Bővebb értesítést nyújtó évi értesítővel készséggel szolgál az igazgatóság.

Kolozsvárt, 1885. augusztus hó.

Kiss Sándor,
igazgató tanár.

CSARNOK.

„Tanulmány uton.”

— Utazási karcolatok. —

(B.) „Isten veled! és ne feledkezz meg a „Közérdekről!”

— Bizonyára irni fogok, ha — időm lesz! Addig is csináljátok jól meg a lapot. Szervusz!

Ez a rövid kis bucsu éppen elég volt arra, hogy a t. cz. szerkesztőség „beesés lapunk” legközelebbi számában világgá bocsassa a „tanulmány utra” elránduló „bel-tag” nagyszerű elhatározását és sejtetni engedje a n. é. olvasó közönséggel azon különös élvezetet, melyet egy ily tanulmányuton felszedett értékes észleletek közrebocsátása által nyujtani fog.

Az igazságnak tartozunk azzal, ha biztosítjuk lapunk kitünő olvasóit, miszerint „eredeti leveleink” „saját külön tudósítónk” hibáján kívül maradtak el. — Nem volt ideje reá. Hiszen Budapest világvárossá fejlődött azóta, hogy utójára látta tovatűnni a lánchíd alatt a holdfénytől ezüstözött Duna hajkait; évek sora telt, mióta a „Ferdinand Max” gözös gyöngén ringó fedélzetén, immár „csöndes embereké” vált rokonok vidám társaságában gyönyörködött a ragyogóan világított korzó palotái s a magas királyi lak fényözönében. — Az Andrassy nevét viselő Sugár uton még csak homályosan lehetett sejtetni, hogy mi lesz majd, ha az egy angol mértőld hosszú vonal szebbnél szebb palotákkal s egy remek dalszínházzal lesz beszegélyezve. Az állói uton házakat lehetett látni az utczára kikönyöklő ablakokkal; a gyönyörű szökőkutal díszített „Kalvintér” még csak a „szénatér” nevet érdemelte meg; a muzeum park viruló bokrai, ékes kosár alakú virágosportjai helyén poros levelű fák vetettek árnyékot a letarolt fűvön, vagy a rozoga padon heverő ezelen-gökre; a műgyetem s az élettani pompás épületek helyén dísztelen kőfalkeletés zárta el az állattani gyógyintézetet, melynek most egész parkja és épületesoportozata van a „Rottenbiller” utczában. — És ki tudná felhozni mindazon haladást, melyet most az akkor nemesak gözzel, hanem porral is terhelt levegőjü Budapest felmutat. — Hiszen elég legyen például megemlítenem, hogy míg tíz évvel ezelőt egyetlen színházban hallottunk magyar szót, most a város belterületén négy színház nyujt anyanyelvünkön élvezetet s hirdetheti a magyar színművészet erejét. És ezen külsőleg is nagyszerű változáshoz hozzájárult még az „országos kiállítás,” melyről általában el lehet mondani, hogy reményen felül sikerült! — Ugyan kérdem szeretettel kedvelt híveink, ki tudná mindezeket látva: 28—30° R. hőségben aprólékos pontossággal azon melegiben leírni „tanulmányait”!

Ámde most gyöngéden megszólalt lelkiismeretem vádja a szerkesztőség vezetőinek reám vetett komor tekintetének bahatása alatt, — és ime utólag helyrehozom hibámat, miért is — ha úgy tetszik — elbeszélék egyet-mást „tanulmány utnak” kereszttel kirándulásomról.

* * *
I.

Hála a m. kir. államvasutak igazgatóságának, aki vidékünkön utazik az országos kiállításra, utját gyorsvonnattal teheti meg. Jutányos áron, kényelmesen rohanni át száz meg száz kilométernyi területen, gyors egymásutánban látva fel- és eltűnni várost, falut, erdőt, bérzet és dőlőbábos messzi rónaságot, — nem csekély élvezet kivált az olyannak, ki szatla mellett tölti ideje javarészét s helysége határát csak ritkán lépi túl. — Sokszor jó társaság vetődik össze a forró levegőjü kóupékban s vidám beszélgetés űzi el az egyedüllét unalmát, megrövidítve az utazás óráit.

Óriási téglagyár telepek mellett rohan el a vonat; „közeledünk Pesthez” — mondják utitársaink s a legtöbben jókor előszedik kezi táskáikat, leteszik utazósapkáikat, félórával előbb már elbucsnak, s midőn hatalas zajjal berobogunk a magyar államvasutak központi indóházába, az utasok sokasága még kábítóbb zajt üt. — Am ez indóház hatalmas, pompás épület, mely sietségünk dacára is megragadja figyelmünket óriási arányaival, roppant homlokzatával, mely a hosszú kerepesi ut végét foglalván el, a szembe levő hatvani utczából is megkapó látványt nyujt (Polytázaa köv.)

VEGYES HIREK.

Tisztelt előfizetőinket kérjük, hogy hátrálékos díjaikat beküldeni és az előfizetéseket teljesíteni sziveskedjenek lapunk fenntarthatása érdekében.

— Figyelmeztetés. A községi néppénztárak tervezetere vonatkozó pályázat ideje folyó augusztus hó végén lejár. Felkérem mindazokat, kik ezen, a jegyzői egylet által 2 drb arany jutalommal díjazandó pályázatban résztvenni kívánnak, hogy munkálataikat a jelzett időben beadni ne mulasszák el. Nagy-Enyed, 1885. augusztus 8-án. Török Bertalan, az alsófehérmegyeyei közs. jegyzők egyletének elnöke.

— Lemondás. Boér Béla, a verespataki járás segédszolgabírája s tiszteletbeli szolgabíró magánügyei miatt hivataláról lemondott.

— Grail Károly nyug. m. kir. pénzügyi főbiztos 71 éves korában, végelgyengülésben Nagy-Enyeden elhalt. Az elhunyt derék tisztviselő életének utolsó éveit közbeesülésben töltötte közöttünk s szenvedéseit, rajta szeretettel esüngő leányának, Grail Eleonora. Kismanits Vilmos m. kir. honvéd főhadnagy nejeének és Grail Erzsinek jelenléte s gyöngéd ápolása enyhítette. — Béke hamvaira!

— Köszönetnyilvánítás. Felejthetetlen jó édes apánk Grail Károly váratlanul bekövetkezett gyász elhunytával, a családunkat ért vesztéségen, a részvétnek és szeretetnek anyai kitünő jeleivel és nyilatkozataival tüntettettünk ki számtalan jóakaróink részéről, hogy mulaszthatlan kötelességünknek tartjuk itt e helyen egy a magunk, mint a lesújtott rokonok nevében legmélyebb köszönetünket fejezni ki mindazoknak, kik a mi gyászunkban minket résztvevőkkel megkerestek és a fájdalom nehéz napjaiban el nem hagytak. — Nagy-Enyed, 1885. aug. 9. Krismanits Vilmos és neje.

— Klimes Károly, b. Vay Béla o.-tordosi gazdasztje, a tevékeny férfikornak hajjalán, rövid betegség után kiragadtatott az élők sorából. — A szép remények, melyeket e szeretetremlő, jeles képzettségű, munkás ifjú férfi jövőjéhez fűzünk, a halál hideg lehelletének érintésére egyszerre megsemmisültek. — Oly vidéken lakott, melyen az intelligens elemet jóformán egyedül képviselte s eltekintve szép jogi képzettségétől, a gazdaságban felmutatott buzgalmától, sokat vártunk tőle a közművelődési egylet érdekében megkezdett sikeres tevékenységétől. — A gyászjelentés következő:

Öv. Klimes Károlyné szül. Balogh Róza a maga és elhunyt-nak nővérei: Klimes Ágnes férj. Mooré Dömökösné és Klimes Róza; anyóssa öv. Balogh Jánosné és gyermekei: Balogh Borbára, Balogh György ügyvéd, Balogh Bertha férj. Szász Lajosné, Balogh János Balogh Béla és Balogh Ilona, nemkülönben a többi rokonsága nevében, szívének legmélyebb fájdalommal tudatja, hogy a felejthetetlen jó férj, testvér, rokon és barát: Klimes Károly, mgs báró Vay Béla o.-tordosi tisztartója ifjú életének 27-ik, boldog házasságának harmadik évében, folyó év augusztus 2-án délután 3 órakor, rohamos betegség következtében történt elhunytát. Meghalt ifjan, a férfikor legszebb idejében, boldog házassága kezdetén; elveszítettük a hazának és családnak egyik fáradhatlan munkását és az utóbbinak támaszát, hátrahagyva a pótolhatatlan vesztésé mély bánatát. A mindnyájunknak oly drága tetemei folyó hó 4-én délután 4 órakor fognak a rom. kath. gyászszertartás után az o.-tordosi családi sírkertbe örök nyugalomra elhelyeztetni. A nemes és gyöngéd lelkéért az engesztelő szent miséldozat a nagyenyedi rom. kath. templomban augusztus 5-én délelőtt 10 órakor tartatik meg. Áldott legyen emlékezte, és béke lengjen drága hamvai felett! O.-Tordos, 1885. augusztus 2-án.

— Szalay Ferencz építész, a honvédlaktanya s a Bethlen-főtanoda új szárnyának vállalkozóját igen kellemetlen baleset érte; a tanoda állványán félrelépés következtében bal lába megsérült annyira, hogy egyideig egyben kell maradnia.

— Fényes tánczestély Marosujvárt. Folyó hó 6-án a helybeli honvéd tisztikar néhány tagja kirándulást rendezett Marosujvárra és magával vitte a Szilágyi Imre népzeneész vezetése alatt álló, jó hírnek örvendő zenekarát is. Előleges megállapodás szerint este ujvár és környékének intelligentiája teljes számban megjelent a ligetben és 7 órakor kezdetét vette a fényes tánczestély, mely festelen jó kedvvel reggeli 2 óráig tartott. A tisztikar jelen volt tagjai a legkedvesebb emlékekkel és azon feltevéssel távoztak, hogy egy nagyobb szabású kirándulással fogják nemskóra meglepni a kedves marosujváriakat, kiknek hártatlan előzékenysége s vendég szeretete minden várakozást felül mult. A fényes estélyen részt vett hölgyközönség bármely nagy városnak díszére vállik. — Az estély meglepő sikere ngs Juchó Ferencz bányatanácsos ur érdeme, kinek ezután is hálás köszönetét fejezi ki a jókedvű fiatalaság. x.

— Rablógyilkosság N.-Enyed és Tövis között. Berger József kudsiri illetőségű kéményseprő, ki a vidéken dolgozott s Enyedre volt jövendő, f. hó 4-ére virradólag a „Czifra” fogadó közelében rejtélyes módon meggyilkoltatott és kirabolttatott. Az eset hírlí vétele után egy a helyi bíróság, mint a esendőrség a helyszínen még az nap délután megjelent. Azalatt, míg a bíróság a szerenésetlen kéményseprő hullájának felboncolását végezte, Nagy István esendő-örmpster, nagyenyedi derék őrsparancsnok két esendőrrrel a környéket össze-vissza kutatta és buzgó nyomozás után sikerült neki az elvetemült tettest Krisán Illia alsó-orbói róvott multu, alig 24 éves legény személyében közrekeritni egy véres ing és 33 kr bünyelvénnyel. Krisán eleinte mit sem akart tudni a terhére rótt véres tettről; mignem az őrmester által beszerzett bünjelek felmutatása egész testében megremegettette és bevallá, miszerint a gyilkosságot azért követte el, hogy a kéményseprőt kirabolhassa, mivel annál sok pénzt gyanitott, midőn az a koresmába a parasztnak mintegy 9 liter pálinkát fizetett; azonban csalódott, mert az áldozatnál csakis 33 kr talált. Az akasztófnának ezen jól megérett gyümölesé a helyi járásbíróóság börtönében várja a méltó büntetést.

— Nyilvános köszönet. Nem mulaszthatom el köszönetem nyilvánítását e helyen is a tövisi mükedvelőknek első sorban megtenni, kik szivesek voltak közreműködésükkel támogatni, hogy a f. hó 2-án tartott előadás sikerülhetett, miáltal egy részemre, mint a m. közművelődési egyesület javára esinos összeget szerezhettünk. — Fogadják köszönetem továbbá tek. Slafkovich Jácint és

Nagy Lajos urak, kik a pénztárnoksággal járó nehézségeket oly szívesen vállalták el. Ugy Löwe Sámuel ur is, ki az előadásra népkerti helyiségét szívesen díjtalan átengedni s a siker elérhetőségére mindent kész volt megtenni. — Tövis, 1885. aug. 4. Székely László.

— **A borbándi kisdudóda** alapjának javára f. év július 16-án tartott nyári táncmulatság összes bevétele 168 forint, a kiadás pedig 86 forint 28 krt tett ki, s így a tiszta jövevény 82 forint 72 kr. A bevétel képezte: a belépti jegyekből 76 frt, a tréfás sorsolás eredménye 18 frt 50 kr, a virágelárusításból befolyt 23 frt 90 kr, a pohárköszöntők után fizetett 1 frt 90 kr, végül felülfizettek Salmen Frigyes 4 frt 50 krt, Joksmann Nándor 3 frt 50 krt, Jakabfy Albert 3 frt 50 krt, Teleky József 3 frt, Barts Ferencz nagyrépost 2 frt, Weisz Eduárd 2 frt, Bürger Albert 1 frt 50 krt, Issekutz János, Kozma Gyula, Köblös Miklósné, Mendel Manó, Pap Demeter, Dr. Reiner Zsigmondné, Vadady Gergely, Wellesz Sándor, Vokrzál, 1—1 frt, Baranyai László, Bessenyei József, Antal Ignác, Czövek Albert, ifj. Dékány Ernő, Fogolyán István, Gyulaffy Albert, Glük Raszó, Imecs Bandi, Horváth László, Kain Hugó, Kendeffy Lajos, öz. Knörr Lujza, Komáromy Viktor, Madinger János, Miklósy József, Mihelyes Zsigmond, Mendl Lipót, Poklosy Jenny, Ravay József, Roszkosny Nándor, Salamon Simon, Szabó József, 50—50 krt, Molnár Samu 20 krt. Végül átadott Lukács Béla országgyűlési képviselő ur 5 frtot és Harezos Sarolta 2 frtot.

A bizottság.

— **A budapesti állami közép ipartanodában** a beiratások ezután szept. 1-ső napjától nem 15-dik, hanem csak 10-dik napjáig tartanak. A belépni óhajtó tanulóktól előzetes gyakorlatot kívánatlik, legalább az, hogy ezen nyári szünidő alatt a gyakorlatban foglalkozzanak s ezt hiteles bizonyítvánnyal igazolják. Szükséges végre, hogy a tanulók a beiratáshoz szüleikkel vagy gyámjaikkal jelenjenek meg. Budapesten, 1885. júl. 15-én. Hegedűs Károly, igazgató.

— **A párisi magyar egylet** július hó 5-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy építendő háza ügyét újra felveszi és a hazai közönség figyelmébe ajánlja. — Már 1877-ben 250 drb 100 frtos kötvényt bocsátott ki, melyből 1878. decz. végéig 120 darab el is kelt. Amaz idő óta azonban mitsem tehetett, hogy céljához közelebb érhesse: az idők rosra fordultak. A párisi háztelkek ára felszokott, a nemzet figyelmét és jótékonyágát elvonták Bosznia és a szegedi árvíz. Most a viszonyok jobbra fordultak. A háztelkek Párisban olcsóbbak, a magyar orsz. kiállítás fényes eredménye és a külföld által is bevallott teljes sikere hazánk figyelmét az iparra irányítja, és a párisi m. egylet megragadja az alkalmat, hogy végre felépíthesse saját házat, mely a Magyarországból érkező iparosoknak az első segélyt nyújtani lesz hivatva. Emlékiratot fog az egylet nevében a hazai bizottság kibocsátani, melyben felkéri a hazai közönséget, a városokat, pénzintézeteket, ipartársulatokat és gazdag főurakat, vennék meg a megmaradt 130 kötvényt. — Reméljük az egylet, melynek hivatása a magyar iparban és kihatása annak emelésére az országos kiállításon is tapasztalható, nem fog felhívásával kudarcot vallani.

— **Dausch József** athleta a „Sisak” vendéglő udvarán tartja különböző érdekes mutatványait, melyeket az érdeklődők figyelmébe ajánlhatunk.

— **Mehner Vilmos** buzgó könyvkiadónál megjelent „Vörösmarty összes munkáinak” 35—38-ik füzeté Tartalmazza: Julius Caesar, Lear király fordításait és egy tizedeket „Romeo és Juliából”. — „Tompa Mihály összes költeményei” 3—6. füzet. Mindenképp szép kiállításban, füzetenként 35 krt kapható. — Megrendelhető Wokál Jánosnál Nagyeneden.

— **A „Kis Lexikon”** 4-ik füzeté megjelent Dickinson-tól Gaviál-ig terjedő tartalommal s Tengerészet — Sziklák — Epiaszeti művek és Ragadozó állatok című mellékletekkel. Ajánljuk olvasóink figyelmébe. Előfizetés (a 12 füzetből álló teljes munkára 3 frt, 8 füzetre 2 frt, 6 füzetre 1 frt 50 kr, 4 füzetre 1 frt) a „Pallas” irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál eszközölhető, egy-egy füzet (kapható minden hazai könyvtárban) 30 krt.

KÖZGAZDASÁG.

Miként nevelhetnénk megbízható szorgalmas munkásosztályt.

(Folytatás.)

Hogyan van az, hogy a napszámos nem alkalmazkodik a munkaadó gazdához, azon körülményhez, hogy a gabonának a gazdasági terményeknek alacsony árunk van? Ó mindig nagy munkabért igényel. Hanem ám alkalmazkodik a gazda a munkához, eselédhez, ha napszámásra eselédre van szüksége. S így oda jutottunk, hogy nem a gazda parancsol a munkásnak, eselédnek, hogy mily munkát tegyen, hanem elégedjünk meg pénzünk árán is azzal, a mit tesz, s ha nem tetszik a gazdának a megtett munka, keressen mást. S könnyen védekezhetik, mert van elég hely, hol nem válogatják annyira a munkást.

Hogy van az, hogy gyáraknál meg vannak a rendes gyári munkások s tudják, hogy a gyártulajdnos ad kenyeret nekik s családjuknak, de a gazda eselédje, napszámossa nem akarja beismerni, hogy a magyar gazda birtokos földjével, terményeivel, munkásságával s pénzével tartja őt fent?

Hogyan van az, hogy munkás népünk — értem az oláhokat, mely népből áll leginkább mostani részes mivelő népünk — a magyar gazda birtokosság századokra áthúzó

dédelgetésével, országos kedvezményekkel, felszabadítással, minden rakoncátlanság elnézésével szemben, nem akar a magyar gazda szokásaihoz, intézkedéseihöz, nyelvéhez sehogy sem alkalmazkodni; szóval nem akar teljes szívvel, lélekkel magyar honpogár lenni, pedig magyar földön él, magyar föld tartja őt fent, ad létet neki azért, hogy halátlansággal fizessen.

Ilyformán állunk t. gazda birtokos társaim, de mindennek mi vagyunk okozói, mert régi közmondás „hal a fejétől bűdösödik”. Rajtunk a sor tenni, hogy elődázhatlan országos bajainkból magunkat kiségezhessük.

Menjünk tovább. Nekünk jó, erős munkás népre van szükségünk s azt a mostani elég kedvező színben feltüntetett népből kell alkotnunk. Tehát lássuk az így fennebb alkotott munkás osztályt, miből fog élni, magyar ember lovagiaságához tartozik századoktól fogva az országában lakó idegen s jku népekről is atyailag gondoskodni, gondoskodjunk ezuttal is.

A kitől elvesszük a részbe miveltést, annak adjunk munkát, hogy munkájával, munkabérével megélhesen. Adunk is, mert minden terményeinket házilag kezelve bőven adhatunk dolgot mostani népünknek.

Ugyanis elmegy a birtokos gazdához mindennap pénzért dolgozni. Kap — legkevesebbet számítva — Szent-György naptól Szent-Mihályig, tehát hat hónapon át havonként 20 munkanapot számítva 40 kr napi díj mellett a maga élelmén, tehát egy két tagból álló család havonként tehet 40 munkanapot a 40 kr, tesz 16 frtot, hat hónapon 96 frtot, a téli 6 hónapra havonként 10 munkanapot számítva 30 kr napi bérért a maga élelmén, tesz havonként egy két tagu család munkája 6 forint, s így összesen 36 frtot, az előbbi összeggel 96 frtial együtt 132 frt. Ebből 50 vóka gabonát vásárol a 80 kr, tesz 40 frt és megmarad 92 frt ázalékra, főzélékre, ruházatra, adóra, közterhekre stb. oly összeggel, mely a mostani körülmények közt élő népünk kezén egy év alatt nem fordul meg s oly összeg, melyből takarékpénztárba is juthat a tán leendő betegedések fedeztetésére, oly összeg, mennyinél többre egy béres egész éven át éjjel-nappal dolgozva nem szolgál. S mily összeg lesz szereve ott, hol egy munkás családnak 4—5 tagja dolgozik, s milyen ha nem a legkevesebbet, hanem 70-80 kr napi bért is kap.

Tegyük ily formán szorgalmasabbá azon népet, mely töröküzakapáláson kívül ha csak gyomra engedni lustasággal tölti idejét, mert az ő javára válik, mivel a szorgalom s munkásság az értelmi fejlődést is maga után vonja.

De biztosabb lesz életmódja szorgalmas munkája után, mert az ő munkabérét nem veri el jég, nem árasztja el víz stb. s az ő bére nincs kitéve annyi viszontagságoknak, időjárásnak, mint a gazda terményei, hisz a gazdának kedvezőtlen körülmények között is dolgoztatnia kell.

Ily eljárással a részbe miveltetés által okozott sokoldalú kárunk azután saját javunkra fordulhatna s a mi legfőbb országos közös szükségünk egy életrevaló szorgalmas munkás népet kapnánk.

Nagy horderejű lenne ezen rendszer azért is, mert az által egy rendes belfogyasztó népet kapnánk, mint hogy a pénzes munkás, kinek gabonakészlete nincs, ugyan csak tőlünk vásárolná az élelmére szükségelt gabonát, s így gabonánk eladásához konkurrenciát nyernék, nem lennénk oly nagy mértékben a koronkénti oly nagy árnyatlanság kitéve, s így nem kellene a külföldi piacok jóakarátát vadászatnunk s különösen azon esetben, ha az Oláhországból bőződlött kukoriczával szemben védvámok állítatnának.

Belfogyasztót nyernénk munkás néptnkben buzánkra is valamennyire, mert ezélszerűbb lenne neki buzát is vásárolni s kenyeret fogyasztani, mert az által sok időt megtakarítana, még a most szokásos háromszori puliszka főzéssel, mennyi munkaidőt elrabol magától.

Belfogyasztást nyernénk sajátunk, szalonánk, tejünk stb. számára, mert akkor nem mehete puliszkával s czibrével dolgozni 8—9 óra tájt, hanem ezélszerűbb lenne neki ily nemü termelésünket is fogyasztani.

Népünk erkölcsi javulására is befolyással lenne, mert lévén hol dolgozzék, nappal a munkában megtáradva éjjel nyugalomra hajtáná fejét s nem jártatná esztét lopáson, gyújtogatáson s egyéb haszontalanságokon, mert tudvalévő, hogy erkölcselenség és bűn a nép azon rétegében terjed leginkább, mely nincs folyton becsületes munkával elfoglalva és akkor, mikor henyélsre legtöbb alkalma van, t. i. télen.

Közmivelődesi egyesületeink magasztos törekvései is termékenyebb talajra találnának a népnél, mert . . .

Igyekeztem állapotunkat, bajainkat, ezzel szemben a kibontakozásra, állapotunk javulására irányított szerény véleményemet és erős meggyőződésemet tehetségemhez mérten vázolni, bárha még több oldalulag is megvitathatni e tárgyat s elnézést kérek a netáni hiányokért.

Igaz, hogy ilyforma intézményünk több munkásságunkat igényelné a mostani elég kényelmes, de káros részbe miveltetésnél, de ne sajnáljuk a munkát, ne resteljük a nap forró hevének kitenni magunkat a munkások felügyelése által, mert azzal közös célunk előmozdítására adozunk.

Felhívom t. gazdátársaimat tehát, társuljunk, cseréljünk eszmét, s kölcsönösen közös akarattal, vállaltva nem riadva vissza a nehézségektől, tegyünk munkájunk s haszunk oda, hogy jelen nyomasztó állapotunkon haladék nélkül javítsunk addig, míg miénk a föld, közöztünk van a miveltés, s míg tőlünk függhet ezélszerű intézményeink keresztülvitele; mert jöhetnek idők, mikor nagyobb közödszünkbe kerülend lélelünk megmentése s erősbulésünk biztosítása.

Marosvidéki.

— **Piaczi árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1885. augusztus hó 8-rol. Egy heotliter tisztabuzza 5 frt — kr, rozs 4 frt 25 kr, elegy buza 5 frt — kr, törökbuza 4 frt 25 kr, zab 2 frt 25 kr. Egy kiló marhahús 36 kr, sertésbús 40 kr, borjúhús 36 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY

SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN

Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 319. 318. 321. 320. 317. 316. 315. 329—885.

Árverési hirdetmény.

Alkírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. értelmében közhírre teszi, hogy a n-nyedi kir. járásbírósnak 1945. sz. a. 163 frt s j. 1996 sz. a. 16 frt 56 kr, 1956. sz. a. 120 frt, 1642 sz. a. 21 frt 5 kr, 1698 sz. a. 27 frt 88 kr, 1752. sz. a. 47 frt 96 kr, 1872. sz. a. 23 frt 32 kr, 1873.—885. sz. a. 72 frt s j. szanu végzése által Weisz László és társai részére Nuriásny Mihályné ellen bíróság foglalt és 1032 frt 7 krt becsült, bolti állványok, áruló asztal, bolti aruzékek stb. 416 ingóságok nyilvános árverés után eladtnak. Mely árverésnek a 2122. 2117. 2120. 2115. 2123. 2113. 2124. 2121—1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Nagy-Enyeden alperesné bolti helyiségében leendő eszközésére 1885-ik év augusztus hó 19-ik napjának délelőtt 8 órája határidőül kitűztetik és ahöz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatalnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek beesaron alól is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nagy-Enyeden, 1885-ik évi július hó 20-ik napján.

Gajzágó Simon,

kir. bír. végrehajtó.

Árverési hirdetmény.

Br. Wesselényi Miklós és részben Thoroczky Sándor tulajdonát képező obrázsai, o.-csesztvei és mihálczfalvi koresma regalé jogok, valamint a mihálczfalvi marosi és küllői, ugyszintén az o.-csesztvei küllői révek, hajó és esolnak haszonvételi regalé joga együttesen az 1886. év január 1-től hat évre. 1885. évi szeptember 6-án délelőtt 11 órakor Nagy-Enyeden irodámban berbe adatik.

Kikiáltási ár évi 5000 frt haszonbér.

Árverezni kívánók, vagy írásbeli ajánlatot tevők kötelesek 500 frt bánatpénzt letenni.

A részletes feltételek alulirotnál megtekinthetők.

Nagy-Enyeden, 1885. augusztus 5-én.

MÜLLER MIHÁLY,

ügyvéd.

1—3

Szülők figyelmébe.

Özvegy Incze Miklósné a bekövetkező tanévben vidéki növendék leányokat — illő ár mellett — lakás és élelmezésbe befogad.

Nagy-Enyed, porond-utca 383. sz.

Gyors és biztos segély gyomorhajok és következményei ellen.

Az egészség megtartása

kizárólagosan a jó emésztés előmozdítása és megtartásán alapszik, mivel ez az alapja az egészségnek, a testi és szellemi jólétnek. A legismertebb háziszor, az emésztés előmozdítására az évek óta ismert és kedvelt

cs. kir. szab. gyomorerosító-likör.

Ez a legjobb gyógyhatású füvekből gondosan készítve, különösen és kitünően használtatik mindenemü emésztési nehézségeknél, névleg étvágyhiány, puffadás, hus és gyomorajdalmaknál, gyomorgöres és nyálkáságnál; föleleveníti az emésztés működését és tiszta, egészséges vért alkot. Ezen kitünő hatás következtében biztos házi szerré vált és általános elterjedtségnek örvend.

1 üveg ára 60 kr.

Ezer és ezer elismerő nyilatkozat érkezett, melyek megtekinthetők. Bérmentett levelek alapján szétküldetik utánvét mellett.

Kapható: N.-Enyeden WEKSZLER FERENCZ urnál, vagy a készítőnél

KANN LIPÓT Ikkör-gyáros.

3—10

Budapesten, váci-körút 66. szám.

Szerkesztői Irod. Nagy-Enyed. A KIADÓHIVATAL. hová lap szellemi részét közlemények küldet. Kiadóhivatal. Wokál János könyvkere. hová az előfizetések és hird. bérmentesen küldet. Kéziratok nem adatnak.

A közmivelő

Az erdélyrészi mánya kiadta felhív. közgyűlés határnapja hó 30 és 31-ik nap. punkban alább köz. kedjenek az egylet. illetékük első rész. tárnokához a legrov. körök vezetőit pedi. való kiváló tekintet. nélkül e czélok elér. rajta, miszerint eg. háza felkéréséhez. benntett összeg. sürgösen küldjél.

Midőn a haza. kozunk, aminőt Ba. ségü országos kép. intézett okos, logik. erd. magyar közm. hazafias kötelesek. pontból is kiválóan. hisszük s nem hib. ból, mindenesetre. ból távol tartották. tett felhívásra ne.

Midőn azt látj. kolozsvári üzletvez. szertáranak szer. fizetésü munkások. áldozatul e magasz. hat-e e nagyszerü. kisebb birtoku föld. ként követelhetünk. testületektől támog. dalom által okozta. vatkozunk, de azért. haszontalan és fele. nem sajnálunk pá. életünk s a hazafi. oly nemes missiót. csatlakozunk, azt. támogatjuk?

TÁ

Kettő

Van egy jelle. mi sok tekintetben. semmi sem történh. domást ne szereze. dolgai iránt sok tel. mindenki óvakodik. naponként újabb me. nak étvágyt pillan. Fönt nevezett. élet esábitási dacz. kodó, másodvirágz. rationak, esküdt elle. a papucskormány a. képeznek.)

Jellemzőjünk: nót” tulságos szere. gásig vitt bámulat. ingerelt orrnak felk. Vallásuk: a s. mája átesap az ist. Társadalmunk. garakra.” Az élet. méltóbb intriguaka. landók érezik. Fig. lig és sokoldalú ta.